

«Ένα υπέροχο,
συγκλονιστικό
μυθιστόρημα».
MADELINE MILLER

ΟΙ ΜΑΓΙΣΣΕΣ ΤΟΥ ΒΑΡΝΤΕ

ΚΙΡΑΝ ΜΙΛΓΟΥΝΤ ΧΑΡΓΚΡΕΪΒ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΥΡΤΩ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ

 ΕΝΩΣΙΣ
ΠΛΑΤΑΚΗ

ΟΙ ΜΑΓΙΣΣΕΣ ΤΟΥ ΒΑΡΝΤΕ

ΚΙΡΑΝ ΜΙΛΓΟΥΝΤ ΧΑΡΓΚΡΕΪΒ

Οι μάγισσες του Βάρντε

μυθιστόρημα

Μετάφραση από τα αγγλικά

ΜΥΡΤΩ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου».

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 544

Κίραν Μίλγουντ Χάργκρεϊβ, *Οι μάγισσες του Βάρντε*

Kiran Millwood Hargrave, *The Mercies*

Μετάφραση: Μυρτώ Καλοφωλιά

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-διορθώσεις: Ιωάννα Ανδρέου

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Φωτογραφίες εξωφύλλου: ©David de las Heras

Σχεδιασμός εξωφύλλου: ©Katie Tooke, Picador art department

Copyright© Kiran Millwood Hargrave, 2020

All rights reserved

Copyright© για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2018

Πρώτη έκδοση στην αγγλική γλώσσα από τις εκδόσεις Picador,
Λονδίνο, 2020

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,
Αθήνα, Μάρτιος 2022

ΚΕΤ Γ241 ΚΕΠ 164/22

ISBN 978-960-16-9266-1

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

*Για τη μητέρα μου την Αντρία
και για όλες τις γυναίκες που με ανέθρεψαν
κι εξακολουθούν να με αναθρέφουν.*

ΚΑΤ' ΕΝΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ

Αν κάποιος μάγος, ή άνθρωπος της πίστης, απαρνηθεί
τον Θεό, τον ιερό Του λόγο και τη χριστιανοσύνη του,
και ο Διάβολος αδράξει την ψυχή του, η πυρά και η
στάχτη να γίνουν η μοίρα του.

ΑΠΟ ΤΟ

Διάταγμα (περί μαγείας) Δανοροβηγικού Βασιλείου 1617

ΤΕΘΗΚΕ ΣΕ ΙΣΧΥ ΣΤΟ ΦΙΝΜΑΡΚ ΤΟ 1620

*Βάρντε, Φίνμαρκ,
βορειοανατολική Νορβηγία,
1617*

ΧΤΕΣ ΤΗ ΝΥΧΤΑ, η Μάρεν ονειρεύτηκε τη θάλασσα να ξεβράζει μια φάλαινα πάνω στα βράχια, έξω από το σπίτι της.

Κατέβηκε τον λόφο ως το τουμπανιασμένο της κουφάρι, στύλωσε το βλέμμα στο δικό της κι αγκάλιασε με τα χέρια της τον πελώριο όγκο που έζεχνε. Μόνο αυτό μπορούσε να της προσφέρει.

Υστερα χίμηξαν πάνω της οι άντρες, κατέβηκαν τον μελανό βράχο σαν μαύρα νευρικά έντομα, τα στιβαρά τους μέλη λαμπύριζαν αρματωμένα με λεπίδες και πριόνια. Άρχισαν να πριονίζουν και να κόβουν όσο η φάλαινα ακόμα ψυχοραγούσε. Κι ενώ το κήτος σκιρτούσε και όλοι τους, βλοσυροί, είχαν πέσει πάνω του σαν δίχτυ που ζώνει ασφυχτικά κοπάδι ψαριών, τα χέρια της, λέει, μάκρυναν και το αγκάλιασαν ακόμα πιο σφιχτά –τόσο πλατύ και παράφορο ήταν το αγκάλιασμά της–, ώσπου δεν ήξερε πια αν τα χέρια ήταν παρηγοριά για το ζώο ή απειλή· και δεν την ένοιαζε, μόνο κρατούσε τα μάτια της στυλωμένα στο γυάλινο βλέμμα του.

Στο τέλος η φάλαινα έμεινε ακίνητη, άφησε μακρόσυρτα την τελευταία της πνοή, καθώς την τεμάχιζαν και την

πριόνιζαν. Η Μάρεν μύρισε το λίπος να καίει στις λάμπες προτού το κήτος σταματήσει να σαλεύει, πολύ πριν δει τη ζωή να σβήνει στον γυαλιστερό βολβό του ματιού του.

Τότε άφησε το σώμα της να πέσει στα βράχια, βυθίστηκε, ώσπου κάθισε στον πυθμένα της θάλασσας. Νύχτα ολόγυρα, σκοτεινή και αφέγγαρη, αστέρια πλήγωναν το στερέωμα. Πνίγηκε, λέει, και πετάχτηκε μες στον ύπνο της λαχανιασμένη, κάπνα τής τρυπούσε τα ρουθούνια και το λαρύγγι. Γεύση καμένου λίπους είχε κολλήσει στη γλώσσα της.

Ένα

Η ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ ξεσπά από τη μια στιγμή στην άλλη σαν ένα κροτάλισμα των δαχτύλων. Έτσι θα λένε τους μήνες και τα χρόνια που θα ακολουθήσουν, όταν θα σταματήσει να είναι πόνος που πονά πίσω από τα μάτια και κόμπος σφιχτός στο βάθος του λαιμού. Όταν ό,τι συνέβη θα χωρά πια να μπει σε αφηγήσεις. Μα ακόμη και τότε, η αλήθεια δε θα περιγράφεται. Οι λέξεις, λειψές, θα αποτυγχάνουν – εύκολα δίνουν στα πράγματα σχήμα και μορφή, επιπόλαια. Και αυτό που είδε η Μάρην δεν είχε καμία χάρη, δεν είχε τίποτε που θα μπορούσε να το απαλύνει.

Εκείνο το απόγευμα, το καλύτερο πανί είναι απλωμένο σαν κουβέρτα στην ποδιά της, οι άλλες του γωνίες στη μητέρα και την Ντίνα. Τα δικά τους δάχτυλα, πιο μικρά και πιο ικανά, κάνουν μικρότερες, πιο καλές ραφές στα σκισίματα του ανέμου, όσο εκείνη ράβει υφάσματα πάνω στις τρύπες που άφησαν τα ξάρτια.

Πλάι στη φωτιά μαραίνεται θύσανος άγριο ρείκι που το έκοψε και το έφερε ο αδελφός της, ο Έρικ, από το χαμηλό βουνό στην πέρα χώρα. Το επόμενο πρωί, η μητέρα θα της δώσει τρεις φούχτες για το μαξιλάρι της. Θα το τραβήξει για να το ξηλώσει, θα παραγεμίσει τη θήκη με τα τρίμμα-τα και το γλυκό άρωμα σχεδόν θα την αναγουλιάσει – μήνες τώρα μυρίζει μόνο την ταγκή μυρωδιά του ύπνου και

των άλουστων μαλλιών της. Θα δαγκώσει το μαξιλάρι, θα ουρλιάξει, ώσπου τα πνευμόνια της να γεμίσουν με τη γλυκιά χωμάτινη αφάδα του.

Τώρα, κάτι την ωθεί να σηκώσει το βλέμμα και να κοιτάξει έξω από το παράθυρο. Ένα πουλί μαύρο μες στα σκοτάδια ίσως, κάποιος ήχος; Σηκώνεται για να τεντωθεί, βλέπει τον ώρμο, γκριζο και γαλήνιο εμπρός της, και, πέρα, ατενίζει την ανοιχτή θάλασσα, τις μύτες των κυμάτων να λαμπυρίζουν σαν γυάλινα θραύσματα. Οι βάρκες, καρφωμένες διάσπαρτα στην απεραντοσύνη της, σαλεύουν ανεπαίσθητα κρεμασμένες απ' τα δυο τους φώτα, το πρωραίο και το πρυμναίο.

Φαντάζεται πως μπορεί να ξεχωρίσει τον πατέρα και τον Έρικ, με το δεύτερο γερό πανί τους δεμένο σφιχτά στο κατάρτι, τους φαντάζεται να λάμνουν, θαρρεί πως διακρίνει το τίναγμα και την απότομη παύση της κίνησης των λαμνοκόπων, με τις πλάτες τους γυρισμένες προς τον ορίζοντα όπου ο δίσκος του ήλιου ενεδρεύει, άφαντος κοντά έναν μήνα τώρα, και για άλλον έναν μήνα ακόμα. Οι άντρες θα διακρίνουν τα φώτα των σπιτιών του Βάρντε, που δεν έχουν παντζούρια, χαμένα μέσα στο δικό τους πέλαγος ημιφωτισμένης στεριάς. Έχουν ήδη ξανοιχτεί πέρα από τη βραχονησίδα Χορνέγια, έχουν φτάσει σχεδόν στο σημείο όπου είχαν δει νωρίτερα το απόγευμα το κοπάδι να ελίσσεται ζωηρά για να αποφύγει μια φάλαινα.

«Θα έχει φύγει τώρα» είχε πει ο πατέρας. Η μητέρα τρέμει τις φάλαινες. «Θα έχει φάει το μερτικό της μέχρι να καταφέρει ο Έρικ να μας πάει εκεί με τα λιανά του χέρια».

Ο Έρικ είχε σκύψει μόνο το κεφάλι για να δεχτεί το φιλί της μητέρας και να αφήσει τη γυναίκα του, την Ντίνα, να πιέσει τον αντίχειρά της στο μέτωπό του, χειρονομία

που έκαναν οι Σαάμι για να δέσουν με νήμα τους άντρες που έβγαιναν στη θάλασσα, με νήμα που θα τους γυρίσει ξανά πίσω στη στεριά. Είχε ακουμπήσει για λίγο το χέρι του στην κοιλιά της και είχε φανεί η φουσκωμένη καμπύλη κάτω από το πλεκτό ριχτό της ρούχο. Εκείνη είχε παραμερίσει με τρυφερότητα το χέρι του.

«Θα το κάνεις να βγει πρωιμάδι. Άσ' το ήσυχο».

Αργότερα, η Μάρεν θα ευχηθεί να είχε σηκωθεί και να τους είχε φιλήσει και τους δυο στα τραχιά τους μάγουλα. Θα ευχηθεί να τους είχε ξεπροβοδίσει, να τους είχε ακολουθήσει με το βλέμμα να πηγαίνουν στη θάλασσα φορώντας τα πανωφόρια τους από τομάρια φώκιας, να είχε ακολουθήσει τις μεγάλες δρασκελιές του πατέρα της και, ξοπίσω του, τον Έρικ να σέρνει τα πόδια του. Θα ευχηθεί έστω να είχε νιώσει κάτι όταν έφυγαν, να είχε νιώσει οτιδήποτε πέρα από ευγνωμοσύνη για τον χρόνο που θα περνούσε μόνη με τη μητέρα και την Ντίινα, για την παρηγοριά που ένωθε συντροφιά με άλλες γυναίκες.

Διότι στα είκοσί της χρόνια, και με μια πρόταση γάμου να έχει έρθει τρεις βδομάδες νωρίτερα, είχε αρχίσει επιτέλους να θεωρεί τον εαυτό της μια από αυτές. Ο Νταγκ Μπιόρνσον έφτιαχνε για εκείνη ένα σπιτικό στο δεύτερο λεμβοστάσιο του πατέρα του, είχε σκοπό να το τελειώσει και να παντρευτούν προτού φύγει ο χειμώνας.

Μέσα εκεί, της είχε πει με τη ζεστή του ανάσα να γρατζουνά το αυτί της, θα είχε μια ωραία εστία και ξεχωριστό κελάρι, για να μη χρειάζεται να τον βλέπει να περιφέρεται στο σπίτι με το τσεκούρι όπως έκανε ο πατέρας της. Αυτή η χθόνια λάμψη της λεπίδας, όσο προσεχτικά κι αν ήταν τα χέρια του πατέρα, της έφερνε πίκρα στη γλώσσα. Ο Νταγκ το ήξερε αυτό και το καταλάβαινε.

Ήταν ξανθός σαν τη μάνα του, με λεπτά χαρακτηριστικά· η Μάρεν γνώριζε πως οι άλλοι άντρες το έβλεπαν αυτό σαν σημάδι αδυναμίας, όμως εκείνη δεν την ένοιαζε. Δεν την ένοιαζε που έτριψε το πλατύ του στόμα στον λαιμό της και της παρήγγειλε να υφάνει το σεντόνι του κρεβατιού που θα έφτιαχνε για να κοιμούνται μαζί. Δεν αισθάνθηκε τίποτε από το χάδι του –τα χέρια του διέτρεξαν διστακτικά την πλάτη της πάνω από το σκούρο μπλε χειμωνιάτικο φόρεμά της, τόσο ψηλά και τόσο απαλά, που σχεδόν δεν ένωσε το άγγιγμά του–, στη σκέψη όμως του σπιτιού αυτού που θα γινόταν δικό της, με την εστία και το κρεβάτι, κάτι σκίρτησε χαμηλά στην κοιλιά της. Τη νύχτα πίεζε τα χέρια της στα σημεία που είχε νιώσει εκείνη τη ζέστη, με τα δάχτυλά της παγωμένα πάνω στους μηρούς της και αρκετά μουδιασμένα ώστε τα φανταζόταν ξένα.

Ούτε καν ο Έρικ και η Ντίνα δεν έχουν το δικό τους σπίτι – ζουν σε μια στενή κάμαρα που ο πατέρας της Μάρεν και ο αδελφός της έχτισαν στο πίσω μέρος του σπιτιού. Το κρεβάτι τους πιάνει όλο το δωμάτιο, είναι ακριβώς δίπλα στης Μάρεν, πίσω από τον μεσότοιχο. Τις πρώτες τους νύχτες, εκείνη έκρυβε το κεφάλι μες στα χέρια της και ρουφούσε τη μυρωδιά του νωπού άχυρου, όμως το μόνο που άκουσε ποτέ ήταν οι ανάσες τους. Ξαφνιάστηκε όταν η κοιλιά της Ντίνα άρχισε να φουσκώνει. Το μωρό θα ερχόταν αμέσως μετά τον χειμώνα, και τότε θα κοιμόνταν τρεις στο στενό κρεβάτι.

Αργότερα θα σκεφτεί: ίσως θα έπρεπε να είχε ξεπροβοδίσει και τον Νταγκ.

Αντί να τον ξεπροβοδίσει όμως, έφερε το σκισμένο πανί και το άπλωσε πάνω στα γόνατα των γυναικών, και δε σήκωσε κεφάλι ώσπου το πουλί, ή εκείνος ο ήχος, ή κάποια

αλλαγή στον αέρα, να την τραβήξει προς το παράθυρο για να δει τα φώτα να σαλεύουν στη σκοτεινή θάλασσα.

Τα χέρια της κροταλίζουν – ενώνει τα ροζιασμένα από τη βελόνα δάχτυλά της, τα κρύβει κάτω από τα μάλλινα μανίκια της, το δέρμα της τσιτώνει, ανατριχιάζει. Οι βάρκες πάνε ακόμα με τα κουπιά, φαντάζουν ακόμα ασάλευτες στο αβέβαιο φως, οι λάμπες φεγγοβολούν.

Και τότε η θάλασσα σηκώνεται και κατεβαίνει ο ουρανός και πρασινωπές αστραπές ξεσπούν παντού, ρίχνουν στο μαύρο στιγμαία, αποτρόπαιη λάμψη. Το φως και η βουή τραβούν τη μάνα στο παράθυρο, θάλασσα κι ουρανός συγκρούονται σαν βουνό που σχίζεται στα δυο· το νιώθουν στα πέλματά τους, στη ραχοκοκαλιά τους, η Μάρεν μπήγει τα δόντια στη γλώσσα της, ζεστό αλάτι καίει το λαρύγγι της.

Και τότε ίσως ουρλιάζουν κι οι δυο τους, όμως άχνα δεν ακούγεται πέρα από τη βουή της θάλασσας και του ουρανού, και όλα τα φώτα από τις βάρκες τα κατάπие το νερό, και οι βάρκες, για μια στιγμή, ίσα που διακρίνονται, και γυρνούν σαν καρυδότσουφλα, πετούν στον αέρα, αναποδογυρίζουν και χάνονται. Η Μάρεν ξεχύνεται στον άνεμο, το φόρεμά της μουσκεύει στη βροχή, κολλά στα πόδια της, η Ντίνα της φωνάζει να γυρίσει, τραβά την πόρτα με δύναμη πίσω της για να μη σβήσει η φωτιά. Η βροχή βαραίνει τους ώμους της, ο άνεμος της μαστιγώνει την πλάτη, κι εκείνη βαστά σφιχτά τα χέρια της, αρπάζεται από το κενό. Ουρλιάζει τόσο δυνατά, που ο λαιμός της θα πονά για μέρες. Παντού γύρω της άλλες μανάδες, αδελφές, κόρες, ρίχνονται κι αυτές κόντρα στον καιρό – μορφές σκοτεινές, μουσκεμένες από τη βροχή, ατσούμπαλες σαν φώκιες.

Η καταιγίδα ξεθύμανε προτού η Μάρεν προλάβει να

φτάσει στον όρμο, διακόσια βήματα από το σπίτι, στο πέταλο που χάσκει σαν στόμα ανοιχτό προς τη θάλασσα. Τα σύννεφα μαζεύονται ψηλά και τα κύματα κοπάζουν, αναπαύονται στις γραμμές των οριζόντων τους, ήμερα σαν κοπάδι που ξαποσταίνει.

Οι γυναίκες του Βάρντε μαζεύονται στην πιο απόμερη άκρη του νησιού και, παρόλο που μερικές ωρύονται ακόμη, στα αυτιά της Μάρεν ηχεί βουερή σιωπή. Εμπρός της, ο όρμος λείος σαν καθρέφτης. Το σαγόνι της χάσκει, από τη γλώσσα της στάζει ζεστό αίμα στο πιγούνι της. Η βελόνα τής τρυπά το δέρμα ανάμεσα στον δείκτη και τον αντίχειρα, η πληγή ένας ολοστρόγγυλος ροζ κύκλος.

Καθώς ατενίζει τα νερά, μια τελευταία αστραπή φωτίζει τη χαιρέκακη ατάραχη θάλασσα, από τα σκοτάδια της αναδύονται κουπιά και λαγουδέρες κι ολόκληρα κατάρτια με πανιά μαζεμένα επιμελώς, σαν απομεινάρια υποθαλάσσιου δάσους που ξεριζώθηκε. Οι άντρες τους άφαντοι, ίχνος κανένα.

Παραμονή Χριστουγέννων.

Δύο

ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ, όλα ντύνονται στα λευκά. Χιόνι στοιβάζεται στο χιόνι, καλύπτει τα παράθυρα και τα ανοίγματα στις πόρτες. Η εκκλησία μένει σκοτεινή εκείνα τα Χριστούγεννα, εκείνη την πρώτη επόμενη μέρα, ανάμεσα στα φωτισμένα σπίτια χάσκει σαν τρύπα που καταπίνει φως.

Το χιόνι τις έκλεισε μέσα τρεις μέρες, η Ντίνα απλώθηκε στο στενό της δωμάτιο, η Μάρεν δεν μπορεί να κουνήσει, ούτε η μητέρα της. Τρώνε μόνο μπαγιάτικο ψωμί, που κάθεται σαν πέτρα στο στομάχι. Η Μάρεν νιώθει το φαγητό βαρύ στο σώμα της, αφύσικο, σκέφτεται πως μόνο οι μπαγιάτικες φρατζόλες της μητέρας είναι αυτές που την κρατούν πια στη γη. Αν δε φάει, θα γίνει καπνός και θα φωλιάσει στα γείσα του σπιτιού τους.

Κρατά τα λογικά της γεμίζοντας την κοιλιά της ώσπου να πονέσει, εκθέτει όσο πιο πολύ μπορεί τον εαυτό της στη θερμότητα της φωτιάς. Όπου νιώθει τη ζέστη σημαίνει ότι είναι ζωντανή, έτσι λέει στον εαυτό της. Σηκώνει τα μαλλιά της για να αποκαλύψει τον βρόμικο αυχένα της, ανοίγει την παλάμη, αφήνει τη ζέστη να τρουπώσει ανάμεσα στα δάχτυλά της, σηκώνει και τη φούστα της, οι μάλλινες κάλτσες της καφαλιζονται και βρομάνε. Νιώθει τη ζέστη εκεί κι εκεί κι εκεί. Το χειμωνιάτικο μισοφόρι τής ζώνει σφιχτά τα στήθη, την πλάτη, και στο ανάμεσο την καρδιά της.

Τη δεύτερη μέρα, πρώτη φορά εδώ και χρόνια η φωτιά σβήνει. Πάντα ο πατέρας άναβε τη φωτιά κι εκείνες μόνο τη συντηρούσαν, τη σκέπαζαν με χόβολη τη νύχτα και κάθε πρωί τη σκάλιζαν για να αφήσουν την πυρωμένη καρδιά της να αναπνεύσει. Μέσα σε λίγες ώρες μια στρώση πάγου καλύπτει τις κουβέρτες τους, παρόλο που η Μάρεν κοιμάται μαζί με τη μητέρα της στο ίδιο κρεβάτι. Δεν ανταλλάσσουν λέξη, δεν ξεντώνονται. Η Μάρεν τυλίγεται στο παλιό πανωφόρι του πατέρα της, ραμμένο από τομάρια φώκιας. Δεν το είχαν ξύσει σωστά και βρομά σαπισμένο λίπος.

Η μητέρα φορά το πανωφόρι που είχε ο Έρικ όταν ήταν παιδί. Τα μάτια της θαμπά σαν μάτια καπνισμένου ψαριού. Η κόρη της προσπαθεί να την πείσει να φάει, όμως εκείνη κουλουριάζεται στην άκρη του κρεβατιού, αναστενάζει σαν παιδί. Η Μάρεν νιώθει ευγνωμοσύνη για τη λευκότητα του χιονιού στο παράθυρο, κρατά τη θάλασσα κρυμμένη.

Οι μέρες αυτές είναι λαγούμι που τη ρουφά. Βλέπει το τσεκούρι του πατέρα να αχνοφέγγει φευγαλέα στο σκοτάδι. Νιώθει τη γλώσσα της βαριά και τραχιά, το τρυφερό σημείο εκεί όπου τη δάγκωσε τη νύχτα της καταιγίδας μαλακό και πρησμένο, νιώθει κάτι σκληρό στο κέντρο του. Το πειράζει και το αίμα την κάνει να διψά περισσότερο. Ονειρεύεται τον πατέρα και τον Έρικ, κρύος ιδρώτας τη λούζει, τα χέρια της παγωμένα. Ονειρεύεται τον Νταγκ, καρφιά πέφτουν από το στόμα του όταν το ανοίγει, καρφιά που προορίζονταν για το κρεβάτι τους. Αναρωτιέται αν θα πεθάνουν εκεί, αν η Ντίνα είναι ήδη νεκρή, με το μωρό ακόμα να κολυμπά στα σπλάχνα της, ολόενα και πιο νωχελικά. Αναρωτιέται αν θα τους φανερωθεί ο Θεός και θα τους πει να ζήσουν.

Βρομοκοπάνε και οι δυο όταν τις ξεθάβει την τρίτη μέρα η Κίρστεν Σερενσντάττερ. Τις βοηθά να στήσουν ξύλα και να ανάψουν ξανά τη φωτιά. Όταν ανοίγει τον δρόμο έως την πόρτα της Ντίνα, η Ντίνα μοιάζει εξοργισμένη, τα χείλη της, σουφρωμένα, λάμπουν θαμπά στο φως του φανού, τα χέρια της κρατούν σφιχτά τη φουσκωμένη της κοιλιά.

«Εμπρός, στην εκκλησία» λέει σε όλες η Κίρστεν. «Εί-
ναι Κυριακή».

Ακόμα και η Ντίνα, που δεν πιστεύει στον Θεό τους, δε φέρνει αντίρρηση.

★

Μόνο όταν μαζεύονται όλες στην εκκλησία η Μάρεν συνειδητοποιεί τι συνέβη: σχεδόν όλοι οι άντρες είναι νεκροί.

Η Τόριλ Κνουντσντάττερ ανάβει τα κεριά – όλα. Η αίθουσα φωτίζεται τόσο πολύ, που τα μάτια της Μάρεν τσούζουν. Μετρά από μέσα της. Κάποτε οι άντρες ήταν πενήντα τρεις και τώρα έχουν απομείνει δεκατρείς: δύο μωρά στην αγκαλιά, τρεις γέροι και οι υπόλοιποι παιδιά, πολύ μικρά για τις βάρκες. Ακόμα και ο ιερέας χάθηκε.

Οι γυναίκες κάθονται όπου κάθονταν πάντα, κενές θέσεις μένουν ανάμεσά τους, οι θέσεις όπου κάθονταν άλλοτε οι άντρες τους και οι γιοι τους, όμως η Κίρστεν τις καλεί να μεταφερθούν όλες μπροστά. Όλες εκτός από την Ντίνα υπακούν, άβουλα σαν κοπάδι. Πιάνουν τρεις από τις εφτά σειρές των πάγκων της εκκλησίας.

«Ναυάγια έχουν ξαναγίνει» λέει η Κίρστεν. «Επιβιώσαμε και χωρίς άντρες».

«Ποτέ δε χάθηκαν τόσο πολλοί» λέει η Γκέρντα Φολνσντάττερ. «Ποτέ δεν ήταν και ο άντρας μου ανάμεσα στους

νεκρούς. Ούτε ο δικός σου, Κίρστεν, ούτε της Ζίγκφριντ. Ούτε ο γιος της Τόριλ. Όλοι τους...»

Κρατά σφιχτά τον λαιμό της, μένει σιωπηλή.

«Πρέπει να προσευχηθούμε... ή να ψάλουμε» προτείνει η Ζίγκφριντ Γιονσντάττερ, και οι υπόλοιπες της ρίχνουν φαρμακερά βλέμματα. Τρεις μέρες έμειναν εγκλωβισμένες, μόνο για την καταιγίδα θέλουν να μιλήσουν, μόνο για την καταιγίδα μπορούν να μιλήσουν.

Οι γυναίκες του Βάρντε, όλες τους, αναζητούν οιωνούς. Η καταιγίδα ήταν σημάδι. Και τα πτώματα που θα ακολουθήσουν σημάδια θα είναι κι αυτά. Όμως τώρα η Γκέρντα λέει για τον μοναχικό γλάρο που είδε να γυροπετά πάνω από τη φάλαινα.

«Έκανε οχτάρια» λέει, τα ροδοκόκκινα χέρια της γράφουν τον αέρα. «Μια, δυο, τρεις, έξι φορές μέτρησα».

«Έξι φορές το οχτώ δε σημαίνει τίποτε» λέει η Κίρστεν αποδοκιμαστικά. Στέκεται πλάι στον σκαλιστό άμβωνα του πάστορα Γκέρσον. Η μεγάλη παλάμη της ακουμπά το βήμα, ο φαρδύς αντίχειράς της ψαύει τις ανάγλυφες μορφές, μόνο αυτή η κίνηση φανερώνει την ένταση ή τον θρήνο της.

Ο άντρας της είναι ένας από τους πνιγμένους, και όλα της τα παιδιά τα έθαψε προτού πάρουν την πρώτη τους ανάσα. Η Μάρεν τη συμπαθεί, συχνά πήγαιναν μαζί για δουλειές, τώρα όμως βλέπει την Κίρστεν όπως την έβλεπαν πάντα όλοι οι υπόλοιποι – μια γυναίκα που ξεχωρίζει. Δε στέκεται πίσω από τον άμβωνα, αν και θα μπορούσε: τις παρατηρεί με προσήλωση ιερέα.

«Η φάλαινα όμως» λέει η Έντνε Γκουνσντάττερ, το πρόσωπό της τόσο πρησμένο από τα δάκρυα, που μοιάζει μελανιασμένο. «Κολύμπησε ανάποδα. Είδα τη λευκή της κοιλιά να αστράφτει κάτω από τα κύματα».

«Κυνηγούσε» λέει η Κίρστεν.

«Έστηνε παγίδα στους άντρες» επιμένει η Έντνε. «Έφερε το κοπάδι έξω από τη Χορνέγια έξι φορές, για να σιγουρευτεί πως το είδαμε».

«Το είδα». Η Γκέρντα γνέφει και σταυροκοπιέται. «Το είδα κι εγώ».

«Δεν το είδες» λέει η Κίρστεν.

«Είδα τον Μάττις που έβηξε κι έφτυσε αίμα στο τραπέζι πριν μια βδομάδα» λέει η Γκέρντα. «Όσο και αν έτριψα το αίμα, δε φεύγει με τίποτα».

«Μπορώ να το πλανίσω εγώ αν θες» λέει η Κίρστεν τρυφερά.

«Η φάλαινα δεν έπρεπε να είναι εκεί» λέει η Τόριλ. Η κόρη της έχει θηλυκώσει τόσο σφιχτά στο πλάι της, που θαρρείς την έχει ράψει πάνω της με τις περίφημες τέλειες βελονίες της. «Αν αυτό που λέει η Έντνε είναι αλήθεια, τη φάλαινα την έστειλαν».

«Την έστειλαν;» ρωτάει η Ζίγκφριντ, και η Μάρεν βλέπει την Κίρστεν να της ρίχνει ένα βλέμμα ευγνωμοσύνης, να την αναγνωρίζει ως σύμμαχο. «Πώς γίνεται αυτό;»

Ένας αναστεναγμός ακούγεται από το βάθος της εκκλησίας, όλη η αίθουσα στρέφεται προς την Ντίνα, όμως εκείνη γέρνει πίσω το κεφάλι, τα μάτια της κλειστά, το μελαφό χρώμα του λαιμού της χρυσίζει στο φως των κεριών.

«Σκοτεινά τα έργα του Διαβόλου» λέει η Τόριλ, και η κόρη της χώνει το πρόσωπό της στη μασχάλη της, κλαίει από τον φόβο. Η Μάρεν αναρωτιέται τι τρόμους τάισε η Τόριλ τα δυο της παιδιά αυτές τις τρεις μέρες που πέρασαν. «Η δύναμή του μας ξεπερνά όλες, μόνο τον Θεό δεν ξεπερνά. Μόνο ο Διάβολος μπορεί να έστειλε τέτοια συμφορά. Αλλιώς, κάποιος του το ζήτησε».

«Αρκετά». Η Κίρστεν σπάει τη σιωπή που αρχίζει να βαραίνει. «Τέτοιες σκέψεις δε βοηθούν σε τίποτα».

Η Μάρεν θέλει να συμμεριστεί τη σιγουριά της, όμως το μόνο που της έρχεται στο μυαλό είναι εκείνη η μορφή, εκείνος ο ήχος που την τράβηξε στο παράθυρο. Νόμιζε πως ήταν πουλί, όμως τώρα φαντάζει σαν κάτι μεγαλύτερο, κάτι πελώριο που κολυμπά ανάποδα με πέντε πτερύγια. Φαντάζει πλάσμα αφύσικο. Στοιχειώνει τον νου της, ακόμα και μες στο ευλογημένο φως της εκκλησίας.

Η μητέρα σκιρτά, σαν να κοιμάται και να βλέπει όνειρο, παρόλο που τα κεριά καθρεπτίζονται στα ασάλευτα μάτια της από τη στιγμή που κάθισαν. Όταν μιλά, η Μάρεν διακρίνει πως η σιωπή άλλαξε τη φωνή της.

«Τη νύχτα που γεννήθηκε ο Έρικ» λέει η μητέρα. «Στον ουρανό υπήρχε μια κόκκινη σαΐτα».

«Το θυμάμαι» λέει η Κίρστεν σιγανά.

«Κι εγώ» λέει η Τόριλ. Κι εγώ, σκέφτεται η Μάρεν, παρόλο που ήταν μόλις δύο ετών.

«Την ακολούθησα να σχίζει τον ουρανό ώσπου έπεσε στη θάλασσα» λέει η μητέρα, τα χείλη της ίσα που σαλεύουν. «Έβαφε όλο το νερό με αίμα. Ήταν σημαδεμένος – από τότε ήταν γραμμένο». Βογκά και κρύβει το πρόσωπό της. «Δεν έπρεπε ποτέ να τον αφήσω να βγει στη θάλασσα».

Τα λόγια της ξυπνούν ξανά τον θρήνο των γυναικών. Ακόμα και η Κίρστεν δεν μπορεί να κάνει τίποτε για να κατευνάσει τον πόνο τους. Οι φλόγες τρεμοπαίζουν, ψυχρός αέρας εισβάλλει στην αίθουσα, η Μάρεν γυρίζει, μόλις που προλαβαίνει να δει την Ντίνα να απομακρύνεται, να βγαίνει με βήμα αποφασιστικό από την εκκλησία. Αγκαλιάζει τη μητέρα, ό,τι λόγια κι αν της πει θα είναι πικρή παρηγοριά: μόνο η θάλασσα ήταν το γραμμένο του.

Το Βάρντε είναι νησί, ο όρμος του στη μια μεριά όμοιος με δαγκωνιά, οι υπόλοιπες ακτές του πολύ απόκρημνες ή πολύ βραχώδεις για να ρίξει κανείς βάρκες. Η Μάρεν πρώτα έμαθε τα δίχτυα και μετά τι θα πει πόνος, πρώτα έμαθε να διαβάζει τον καιρό και μετά τι θα πει αγάπη. Τα καλοκαίρια, τα χέρια της μάνας της γεμίζουν μικροσκοπικά αστέρια από τα λέπια των ψαριών, σάρκες κρέμονται για να ψηθούν στο αλάτι και να στεγνώσουν σαν λευκές φασιές μωρού, ή τις τυλίγουν σε τομάρια ταράνδου και τις θάβουν για να σιτέψουν.

Ο πατέρας συχνά έλεγε πως η θάλασσα όριζε τη ζωή τους. Πάντα ζούσαν από τη δική της εύνοια, από παλιά πέθαιναν στην αγχάλη της. Όμως η καταιγίδα την έκανε εχθρό και κάποιες γυναίκες σκέφτονται να φύγουν.

«Έχω οικογένεια στην Άλτα» λέει η Γκέρντα. «Εκεί έχει αρκετή δουλειά και γη».

«Δεν έφτασε εκεί η καταιγίδα;» ρωτά η Ζίγκφριντ.

«Σύντομα θα μάθουμε νέα» λέει η Κίρστεν. «Φαντάζομαι, θα στείλουν μήνυμα από το Κίμπεργκ – σίγουρα τους χτύπησε κι αυτούς η καταιγίδα».

«Η αδελφή μου θα στείλει μήνυμα σ' εμένα» γνέφει η Έντε. «Έχει τρία άλογα, με άλογο θα κάνει μια μέρα να φτάσει».

«Είναι δύσκολο το πέρασμα» λέει η Κίρστεν. «Κι η θάλασσα είναι ακόμα ανταριασμένη. Θα πάρει καιρό να φτάσει κάποιος σ' εμάς».

Η Μάρεν ακούει όσο οι άλλες μιλούν για το Βάραγκερ κι ακόμη πιο πέρα, για το Τρόμσε, λες και μπορεί καμιά τους έστω και να φανταστεί τη ζωή σε μια πόλη τόσο μακρινή. Διαφωνούν ποια θα πάρει το κοπάδι των ταράνδων για τις μεταφορές – το κοπάδι ανήκε στον Μαντς Πίτερσον,

που πνίγηκε στο πλευρό του άντρα και των γιων της Τόριλ. Η Τόριλ νομίζει πως αυτό της δίνει κάποιο δικαίωμα στα ζώα του, όταν όμως η Κίρστεν ανακοινώνει πως εκείνη θα αναλάβει το κοπάδι, καμιά δε φέρνει αντίρρηση. Η Μάρεν δεν μπορεί ούτε φωτιά να ανάψει, πόσο μάλλον να φροντίσει ένα κοπάδι άγρια ζώα μες στον χειμώνα. Και η Τόριλ πιθανότατα το ίδιο σκέφτηκε, διότι απέσυρε αμέσως τις αξιώσεις της.

Στο τέλος η συζήτηση φθίνει, φτάνει στο τέλος της. Τίποτε δεν αποφασίστηκε, μόνο ότι θα περιμένουν νέα από το Κίμπεργκ και πως, αν δεν έρθει κανένα νέο μέσα στη βδομάδα, θα πάει μια από αυτές.

«Μέχρι τότε, καλύτερα να συναντιόμαστε καθημερινά στην εκκλησία» λέει η Κίρστεν, και η Τόριλ γνέφει με ζήλο – για πρώτη φορά συμφωνεί. «Πρέπει να προσέχουμε η μια την άλλη. Τα χιόνια λιώνουν σιγά σιγά, όμως ποτέ δεν ξέρεις».

«Τον νου σας στις φάλαινες» λέει η Τόριλ: έτσι όπως πέφτει το φως στο πρόσωπό της, η Μάρεν διακρίνει πως σφίγγει τα δόντια, τα οστά κάτω από το δέρμα της σαλεύουν. Μοιάζει με μάντισσα κακών, και η Μάρεν θέλει να γελάσει. Δαγκώνει την πληγή στη γλώσσα της.

Δεν έγινε άλλος λόγος για φευγικό. Κατεβαίνοντας τον λόφο προς το σπίτι τους, η μητέρα την κρατά τόσο σφιχτά, που το μπράτσο της πονά, κι η Μάρεν αναρωτιέται αν κι οι άλλες γυναίκες νιώθουν όπως εκείνη – δεμένη με τούτο τον τόπο περισσότερο από ποτέ. Με φάλαινα ή δίχως φάλαινα, με κακό οινικό ή χωρίς, η Μάρεν είδε με τα ίδια της τα μάτια σαράντα άντρες να πεθαίνουν. Τώρα κάτι εντός της είναι δεμένο με τούτη τη γη, τόσο γερά, που νιώθει παγιδευμένη.